

Голові разової спеціалізованої
вченої ради (спеціальність Об1
Журналістика) у Сумському
державному університеті,
доктору наук із соціальних
комунікацій, доценту кафедри
журналістики та філології
Яненку Ярославу Васильовичу

РЕЦЕНЗІЯ

доктора філософських наук, професора, професора кафедри психології,
політології та соціокультурних технологій Лебідя Андрія Євгенійовича
на дисертаційне дослідження Синчака Богдана Анатолійовича
«Деонтологія журналістської діяльності: виклики, дилеми, тенденції»,
подане до захисту на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань
Об «Журналістика» за спеціальністю Об1 «Журналістика»

Аналіз рецензованого дисертаційного дослідження Синчака Богдана Анатолійовича «Деонтологія журналістської діяльності: виклики, дилеми, тенденції», представлене для захисту на здобуття ступеня доктора філософії на засіданні разової спеціалізованої вченої ради в галузі знань Об «Журналістика» за спеціальністю Об1 «Журналістика» у Сумському державному університеті, уможливорює висновування щодо його актуальності; ступеня обґрунтованості висновків та рекомендацій; достовірності та значущості отриманих наукових результатів та наукової новизни; теоретичного та практичного значення наукової роботи; надати загальну оцінку дисертаційного дослідження.

Ступінь актуальності теми дослідження

В умовах геополітичних викликів сьогодення, що резонують не тільки на глобальному, національному чи-то регіональному та локальному рівнях, але й на рівні особистісної інформаційної стійкості, важливим її параметром постає деонтологія журналістської діяльності, особливо в частині формування та наповнення інформаційного простору. Тож не випадковими, ба, більше – необхідними постають зауваги щодо важливості інформаційних фільтрів, належного сповідання та дотримання професійних норм і стандартів в галузі журналістської діяльності, соціальної відповідальності, активізації деонтологічної складової в роботі журналіста.

У зв'язку з цим, необхідним є теоретичне осмислення сучасної (в умовах російсько-української війни) деонтології журналістської діяльності, її викликів, дилем та тенденцій розвитку, а також практичного впровадження на принципах соціальної відповідальності, професійного обов'язку, забезпечення паритету для всіх учасників масово-

інформаційного та комунікаційного процесів. Це, в свою чергу, уможливить розуміння й обґрунтування запитів, норм і тенденцій, пов'язаних зі сповіданням професійного обов'язку журналіста, надзвичайно важливих для інформаційної безпеки держави, громади та людини. Усе це засвідчує актуальність теми рецензованого нами дисертаційного дослідження.

Новизна, достовірність та ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій

Дисертація Синчака Богдана Анатолійовича «Деонтологія журналістської діяльності: виклики, дилеми, тенденції» є високоякісним науковим дослідженням, в якому розкрито складні проблеми, що виникають у журналістиці з приводу етики та моралі. Наукова новизна дисертаційного дослідження зумовлена сучасним баченням проблеми журналістського обов'язку як невід'ємної частини професійної етики, обґрунтування елементів її деонтологічної складової. На підставі ідентифікації актуальних галузевих проблем автором виокремлено сучасні деонтологічні виклики, дилеми й тенденції, що постають перед українською журналістикою.

Автор детально досліджує концепції деонтології та професійної етики у журналістиці, враховуючи сучасні виклики та тенденції, які впливають на цю сферу. Автор глибоко аналізує основні принципи деонтології та їх застосування в журналістській практиці, а також питання професійної відповідальності та незалежності журналіста. Дослідження проведене на високому науковому рівні, з використанням різноманітних методів та джерел. Робота автора є чіткою та системною, в ній присутня логіка та наукова обґрунтованість.

Виклад матеріалу в дисертації Синчака Богдана Анатолійовича є структурованим, послідовним та логічним у своїх основних положеннях і висновках. Цілком обґрунтованим, зрозумілими, науково необхідними та несуперечливими є визначені дисертантом мета та завдання дисертаційної роботи. Продумана мета та основні завдання дисертації сприяли логічній структурі наукової роботи. Можемо констатувати той факт, що авторові вповні вдалося досягти поставлених у дисертаційному дослідженні мети та завдань.

Аналіз, узагальнення та висновки, зроблені в дисертації, засвідчують той факт, що автор самостійно здійснив актуальне комплексне наукове дослідження викликів, дилем та тенденцій деонтології журналістської діяльності. Обґрунтованість і достовірність наукових результатів відзначається фаховим аналізом окресленої в дисертації наукової проблеми.

Теоретичне та практичне значення одержаних наукових результатів.

Дисертація має беззаперечне теоретичне та практичне значення. Теоретичне значення роботи полягає в тому, що вона дає цілісне уточнене, науково обґрунтоване уявлення про цілісний підхід до

вивчення, синтезу, аналізу та оцінки журналістського обов'язку в розрізі професійної етики як проблеми журналістскознавчої науки.

Практичне значення результатів дослідження полягає в комплексному підході до обґрунтування елементів деонтологічної складової професійної етики журналіста; визначення зв'язку між компонентами професійних журналістських цінностей та чинниками, що впливають на сповідування професійних етичних норм.

Наукова робота Синчака Богдана Анатолійовича містить обширний огляд літератури та висвітлює важливі тенденції у розвитку деонтології у журналістиці. Крім того, дослідження надає можливість зрозуміти важливість дотримання професійної етики у журналістиці та наслідки, які можуть виникнути при порушенні цих стандартів. Детальне вивчення в дисертації проблем журналістського обов'язку розширює сферу наукового пошуку від формальних положень професійних стандартів до ідентифікації та виокремлення актуальних галузевих питань задля розв'язання комплексної проблеми дотримання журналістського обов'язку.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони можуть використовуватись у навчальному процесі як доповнення до курсів, пов'язаних із журналістською етикою, або в якості окремої дисципліни. Матеріали дослідження є актуальними в науковій царині, пов'язаній із вивченням проблем журналістського обов'язку, верифікації фактів, виправлення неправдивої інформації, соціальної журналістики, медіаграмотності тощо.

Результати дослідження Синчака Богдана Анатолійовича також мають важливе значення для академічного світу, оскільки вони акцентують увагу на проблемах журналістської діяльності, які ще не досліджені достатньою мірою. Дослідження автора може стати основою для подальших наукових досліджень у цій сфері, а також для розвитку дискусії про деонтологію та професійну етику у журналістиці.

Окрім того, дисертація містить практичні рекомендації, які можуть бути корисними для журналістів, що займаються роботою в сфері засобів масової інформації. Автор пропонує конкретні заходи, які можуть допомогти журналістам дотримуватися професійної етики та деонтології, що є особливо актуальним у світі, де медіа є важливим інструментом впливу на суспільство.

Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях.

Основні положення і результати дисертаційного дослідження викладені автором у 27 наукових публікаціях. Серед опублікованих: 10 статей у наукових фахових виданнях України (8 – одноосібних, 2 – у співавторстві); 5 публікацій у виданнях, що внесені до міжнародної наукометричної бази даних Web of Science (усі у співавторстві); 3 статті в наукових періодичних виданнях інших держав; 3 публікації в

колективних монографіях (1 з них - закордонна); 6 наукових праць, що засвідчують апробацію результатів дисертаційного дослідження

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності.

За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не виявлено ознак академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Дисертація Синчака Богдана Анатолійовича містить посилання на згадані в тексті джерела інформації, у випадку використання тверджень, розробок, відомостей та ідей інших дослідників дотримано вимоги норм законодавства про авторське право. Усі посилання оформлені коректно та не мають ознак плагіату.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Високо оцінюючи наукове й практичне значення дисертації Синчака Богдана Анатолійовича, проте, висловимо певні міркування та побажання, більшою мірою дискусійного характеру:

По-перше, доцільно було б звернути більшу увагу і проаналізувати конкретні кейси порушень принципів і норм деонтології в журналістській практиці. Більш детальний розгляд таких ситуацій уможливив би, на нашу думку, краще розуміння причин, що стоять за порушенням професійної етики, та пропонувати більш ефективні рішення.

По-друге, дослідження автора фокусується переважно на деонтології у журналістській практиці в Україні, проте, замало прикладів аналізу ситуації в позанаціональному контексті. Це може бути обмеженням для розуміння глобальних тенденцій та викликів у цій сфері.

По-третє, автором зазначено, що ним «узагальнено та розв'язано комплексну проблему щодо журналістського обов'язку як невід'ємної частини професійної етики» (с. 2). В цьому контексті постає необхідним більш чітко окреслення т. зв. «комплексної проблеми»

По-четверте, дещо спрощеним видається розуміння етики і моралі, які дисертант розглядає через дихотомію їх «філософського та прикладного контекстів» (с. 56-57). Тоді як і історія філософії, і історія етики постулюють останню в практичних (прикладних) аспектах належного.

По-п'яте, заслуговує на рефлексію і певною мірою дискусування твердження дисертанта про «соціальну журналістику як окреме ідеологічне спрямування» (с. 116). Видається, запропонована автором позиція потребує деяких уточнень та конкретизації, принаймні, у своєму змістовному вимірі.

По-шосте, засвідчуючи «необхідність удосконалення професійних механізмів висвітлення соціальної проблематики в Україні» (с. 136), які саме з них є першочерговими на думку автора дослідження?

Усі висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дослідження, вони можуть бути предметом подальших досліджень автора.

Загальна оцінка роботи, її відповідність встановленим вимогам

Детально ознайомившись зі змістом кваліфікаційної наукової роботи Синчака Богдана Анатолійовича «Деонтологія журналістської діяльності: виклики, дилеми, тенденції», можемо затверджувати той факт, що подана до захисту наукова праця є закінченим, актуальним дослідженням, виконаним на відповідному науковому та методологічному рівнях, в якій запропоновано нові результати та важливі для журналістикознавства висновки та рекомендації. Основні наукові положення і висновки обґрунтовані, достовірні, достатньо висвітлені в наукових публікаціях, отримані результати є суттєвим внеском у розвиток вітчизняного журналістикознавства.

Дисертація Синчака Богдана Анатолійовича «Деонтологія журналістської діяльності: виклики, дилеми, тенденції» є завершеною, самостійно підготовленою науковою працею, у якій висвітлені власні ідеї та розробки, що дозволили позитивно вирішити поставлені завдання. Робота містить теоретичні та методичні положення й висновки, сформульовані дисертантом особисто. Дисертаційна робота за метою, проблематикою, методологією дослідження конкретних наукових завдань, отриманими достовірними науковими результатами, теоретичною та практичною значущістю відповідає спеціальності Об1 «Журналістика».

Зважаючи на вищезазначене, вважаємо, що дисертація Синчака Богдана Анатолійовича відповідає вимогам наказу МОН України за №40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (з подальшими змінами й доповненнями) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України за №44 від 12 січня 2022, а її автор, Синчак Богдан Анатолійович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю Об1 «Журналістика».

РЕЦЕНЗЕНТ:

доктор філософських наук, професор,
професор кафедри психології, політології
та соціокультурних технологій
Сумського державного університету

Андрій ЛЕБІДЬ

